

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 2375-07
08 יולי 2014

1

בפני : כב' השופטת ד"ר דרורה פלפל / (בדימ.)

בעניין: אורדן חברה לדייג ושווק בע"מ ואח'

התובעים

נגד

1. מדינת ישראל

2. רשות הגז הטבעי

ע"י ב"כ עו"ד עדי בר-טל מפרקליטות מחוז ת"א-אזרחי

3. נתיבי גז טבעי לישראל בע"מ

ע"י ב"כ עו"ד שי זינגר

4. חברת חשמל לישראל בע"מ

ע"י ב"כ עו"ד יי אשכנזי ואו עו"ד מי יעקב ואו עו"ד א' דיסקין

5. ים תטיס בע"מ

ע"י ב"כ ד' פלאי ואו עו"ד ד' גולדברשט

2

3

הנתבעים

4

5

פסק דין

6

7

א. מהות התובענה

8

9 זו תביעה כספית שהוגשה במקורה לתשלום פיצוי בסך 35,000,000 ₪ בגין נזקים שנגרמו לתובעים, ואשר ייגרמו להם, לטענתם, בגין פרויקט הנחת צינור להולכת גז טבעי בקרקעית הים התיכון.

11 כמו כן עותרים התובעים למתן צו מניעה, למתן צו עשה ולסעד הצהרתי.

12 כתוצאה ממחיקת שלושה תובעים תוקן סכום התביעה לסכום של 32,407.74 ₪.

13

14

ב. עובדות רלבנטיות

15

16 התובעים הינם דייגי מכמורת, בעלי ספינות דיג מכמורת ואו בעלי רישיונות דיג מכמורת, בעבר

17 ובהווה. הם עוסקים בדיג מכמורת באזורים שונים בים התיכון ומתפרנסים מענף זה.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 2375-07

08 יולי 2014

- 1 דיג המכמורת מתרכז בעיקר בשכבות המים התחתונות, בשני המטרים הראשונים מעל קרקעית
 2 הים. הדייג עצמו מתבצע באמצעות רשת, שצורתה משפך סגור, הנגררת על קרקעית הים, מאחורי
 3 כלי השיט ע"י כבלים, ומגרדת אותה.
 4
 5 הנתבעת 1 – מדינת ישראל - יזמה את פרויקט הנחת צינור הגז הטבעי; קידמה ואישרה תוכניות
 6 מתאר ארציות בעניין זה וגם התקשרה עם הנתבעים 3 ו-4 לצורך קידומו של הפרויקט וביצועו.
 7
 8 הנתבעת 2 - הוקמה מכוח חוק משק הגז הטבעי, התשס"ב-2002 (להלן: "חוק משק הגז הטבעי"),
 9 והינה חלק ממשד התשתיות הלאומיות.
 10
 11 הנתבעת 3 - הינה חברה ממשלתית אשר קיבלה רישיון להקים ולהפעיל את מערכת הולכת הגז
 12 הטבעי, מכוח חוק משק הגז הטבעי.
 13
 14 הנתבעת 4 - היא חברה ממשלתית אשר ניהלה את הפרויקט, בחרה קבלנים לצורך תכנון צינור הגז
 15 והנחתו; כמו כן הגישה מפרטים ותוכניות עבודה להנחת הצינור, והתקשרה עם הקבלנים אשר תכננו
 16 את הצינור והניחו אותו.
 17
 18 הנתבעת 5 - הינה בעלת רישיון שניתן לה בשנת 2002 ע"י מדינת ישראל, להקמה ולהפעלה של קו
 19 הצינור המשמש להעברת גז טבעי מאסדת ההפקה למתקן לעיבוד גז טבעי ומשם לנקודת חיבור
 20 למערכת ההולכה הארצית בחוף אשדוד.
 21
 22 על-פי הנטען בפרשת התביעה, אזורי דיג המכמורת האפקטיביים, המהווים את מקור המחיה של
 23 התובעים, מצויים לאורך תוואי צינור הגז הימי לכל אורכו, כאשר נכון למועד הגשת התביעה החל
 24 התוואי באשדוד והגיע צפונה עד לחוף דור.
 25 לטענת התובעים, עבודות הקמת צינור הגז, אשר החלו בשנת 2004, לרבות הנחתו בתוואי שנבנה,
 26 גרמו לגריעת שטחי דיג מכמורת ולהפסדים מתמשכים לתובעים, בין היתר מאחר שהחל מיום
 27 תחילת העבודות, נאסר עליהם לעגון ולדוג בקרבת באר הגז וצינור הגז.
 28 לעמדתם, צינור הגז הונח בפועל שלא לפי התוואי המקורי ולא הוטמן במלואו לכל אורכו מתחת
 29 לקרקעית הים ו/או באופן הנדרש על מנת למנוע פגיעה בענף דיג המכמורת; כמו כן לא קוימו
 30 הוראות תוכניות המתאר הארציות והמסמכים הסביבתיים שנערכו במסגרתן, בנוגע לביצוע
 31 הפרויקט באופן שיתיר את קרקעית הים ללא מפגע או מכשול.
 32
 33 לתמיכה בטענותיהם, הגישו התובעים חוות דעת של מומחה מטעמם, מר שמואל פיזנטי.
 34 חוות הדעת הוגשה הן לצורך הערכת ההפסד בעקבות הנחת צינור הגז הטבעי; והן לענין הסיבות
 35 לכך קרי: גריעת שטחי דיג ואיסור הדיג בתוואי הצינור ובסביבת באר הגז.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 2375-07

08 יולי 2014

- 1 מר פיזנטי קבע בחוות דעתו מחדש אוגוסט 2007 (ת/1), שהנזק שנגרם לצי המכמורתנים הוא
 2 בהיקף של כ-4.718 מיליון ₪ לשנה. (לפי בדיקה מדגמית של שנה אחת).
 3
 4 התובעים פירטו בכתב התביעה את מסכת התכתובות שהוחלפה בינם לבין הנתבעים, שנסבה סביב
 5 דרישת הראשונים לוודא שעבודות הטמנת צינור הגז יבוצעו באופן שלא יפגע בדיג המכמורת
 6 ובשטחי הדיג הקיימים לאורך התוואי.
 7 לטענתם, כל פניותיהם לא הניבו תוצאות.
 8 לפיכך הוגשה תובענה זו.
 9 עילות התביעה הנטענות והסעדים שמתבקש ביהמ"ש ליתן מכוחן, הן בתמצית כדלקמן:
- 10 - רשיון הדיג שניתן לתובעים מהווה זכות קניינית; פגיעה באפשרות הדיג, הינה פגיעה
 - 11 בזכותם החוקתית המוגנת בסעיף 3 לחוק יסוד: כבוד האדם וחירותו, ובזכותם לחופש
 - 12 עיסוק, המוגנת בחוק יסוד: חופש העיסוק;
 - 13 - לקבוע שהטלת האיסור על השיט באזורים מסוימים ו/אן הגבלת שטחי השייט מהווים
 - 14 פגיעה בלתי סבירה ובלתי מידתית בזכות הקניין שיש לתובעים באמצעות ברישיונות הדיג
 - 15 שהוענקו להם ע"י המדינה, ולכן יש להצהיר על בטלות האיסורים וההגבלות.
 - 16 - התובעים זכאים לפיצוי מהנתבעים מכוח הוראות חוק משק הגז הטבעי;
 - 17 - הנתבעים התרשלו כלפי התובעים עת מנעו מהם דיג בשטחים בהם מצויה מערכת ההולכה
 - 18 הימית ושבהם נאסר הדיג;
 - 19 - הפגיעה בשטחי הדיג דינה כהפרת חוזה ע"י הנתבעת 1 ו/או גרם הפרת חוזה ע"י הנתבעים
 - 20 האחרות;
 - 21 - תוכניות המתאר הארציות החלות על שטח תוואי הצינור, הן בגדר חיקוק; הן הופרו ע"י
 - 22 הנתבעים ובכך הם הפרו חובה חקוקה. עוד נטען לעוולת הפרת חובה חקוקה בהקשר של
 - 23 חוק משק הגז הטבעי;
 - 24 - לחלופין נטען שהתובעים הם בעלי מעמד של בני רשות בשטחי הדיג, ומתוקף מעמדם זה,
 - 25 הם זכאים לפיצוי בגין הפגיעה בזכותם.
 - 26
 - 27 לפיכך עותרים התובעים לפיצוי כספי, כמפורט לעיל וכן למתן צו עשה אשר יחייב את הנתבעים
 - 28 להסיר את המכשולים בתחום הפרויקט ולהחזיר את קרקעית הים למצב המאפשר דיג בטוח בתחום
 - 29 הפרויקט.
 - 30
 - 31 כמו כן מתבקש בית המשפט ליתן צו הצהרתי בדבר בטלות המלצות משרד התחבורה, וכן ליתן צו
 - 32 הצהרתי לפיו על הנתבעים להימנע מלפעול בכל דרך שהיא למניעת דיג בטוח בתחום פרויקט צינור
 - 33 הנפט.
 - 34

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 2375-07

08 יולי 2014

- 1 בכתב ההגנה שהוגש מטעם הנתבעים 1 ו-2, הועלתה טענה מקדמית לפיה הנתבעת 2 אינה אישיות
 2 משפטית העומדת בפני עצמה, אלא מהווה חלק ממשרד התשתיות הלאומיות ולפיכך יש למוחקק
 3 מכתב התביעה.
- 4 לגופו של עניין, כופרים הנתבעים 1 ו-2 בטענות התובעים וגורסות, בתמצית, שלתובעים לא הוקנתה
 5 זכות כלשהי במימי הים התיכון ובקרקעית הים, ולפיכך אין בגריעת שטחי דיג המכמורת לצורך
 6 הנחת והפעלת צינור הגז, כדי להקנות להם זכות לפיצוי; ולחלופין, שהפגיעה היתה מידתית. עוד
 7 נטען, בין היתר, שלמרות היעדר זכותם של דייגי המכמורת, עניינם נשקל במסגרת השיקולים שליוו
 8 את פרויקט הקמת צינור הגז, ואיזון האינטרסים שנערך נטה באופן ברור לטובת הנחת צינור הגז
 9 במקום ובדרך בה נקבע שיונח, אפילו יהא הדבר כרוך בפגיעה מסוימת (המוכחשת) בדייגי
 10 המכמורת.
- 11
- 12 בכתב ההגנה שהוגש מטעם הנתבעת 3 נטען, בתמצית, שהיא אינה חבה בכל אחריות כלפי התובעים,
 13 ושלא הפרה כל חובה המוטלת עליה עפ"י הדין. לעמדתה, אין לחייב אותה בגין כשלים בתכנון
 14 הצינור אם היו מאחר והיא לא נטלה חלק בתכנונו ולא הניחה אותו. כמו כן, אין היא חבה בחובת
 15 פיקוח סטטוטורית ולפיכך אין לחייב אותה בגין היעדר פיקוח.
- 16
- 17 בכתב ההגנה שהוגש מטעם הנתבעת 4 נטען, בין היתר, שהיא שימשה כמנהל הפרויקט, ותפקידה
 18 התמצה בבחירת קבלנים מתאימים לשם תכנון צינור הגז והנחתו; וכן להגיש לאישור הגורמים
 19 הרלבנטיים את המפרטים ותוכניות העבודה להנחת הצינור, להתקשר עם הקבלנים אשר תכננו את
 20 הצינור והניחו אותו. לעמדת הנתבעת 4, כתב התביעה אינו מפרט מהי העילה המשפטית העומדת
 21 לתובעים כלפיה.
- 22 כמו כן גורסת הנתבעת 4 שהתביעה הינה נטולת יסוד אף במישור המשפטי העקרוני.
- 23
- 24 בכתב ההגנה שהוגש מטעם הנתבעת 5 הועלו טענות לסילוק התביעה על הסף מחמת חוסר תום לב,
 25 מניעות, השתק, היעדר עילה, היעדר יריבות, היעדר סמכות, היעדר נזק והיותה של התביעה
 26 קנטרנית וטורדנית.
- 27 לגופו של עניין כופרת הנתבעת 5 בטענות התובעים וגרסתה, בתמצית היא, שאין היא חבה באחריות
 28 כלשהי כלפי התובעים, ושבאר הגז שהיתה באחריותה, נמצאת בכלל מחוץ לתחום המים
 29 הטריטוריאליים של המדינה.
- 30
- 31 מכאן התביעה, שהוגשה לבית המשפט בתאריך 5.9.07;
- 32
- 33 התיק הועבר להרכב זה ונקבע להוכחות לתאריך 1.11.12.
- 34
- 35
- 36

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 2375-07
08 יולי 2014

- 1 **ג. הפלוגתאות בין הצדדים**
- 2
- 3 מכתבי הטענות של הצדדים עולות הפלוגתאות הבאות:
- 4 - היש מקום לטענות סף?
- 5 - היש לתובעים זכויות חוקתיות או אחרות שנפגעו או שהופרו ע"י מי מהנתבעים, והמזכות
- 6 אותם בפיצויים מהם?
- 7 - מה גובה הנזק?
- 8 - מה דין התביעה לפס"ד הצהרתי ולמתן צו עשה.
- 9
- 10
- 11 **ד. היש מקום לטענות סף?**
- 12
- 13 טענות סף כשמן כן הן.
- 14 התביעה הוגשה בשנת 2007. מאז ולאורך כל שלב שמיעת ההוכחות שהחלו בתאריך 1.11.2012, -
- 15 לא הוגשה בקשה לדחיה/מחיקה בטענת סף איזושהיא.
- 16 נראה, לכן, שהסף כבר נחצה, ואין מקום להעלות טענות מעין אלה, בשלב זה.
- 17 עד כמה שהן רלבנטיות לגופו של ענין, יתקיים בהן דיון.
- 18 טענה אחת שניתן כן להתייחס אליה היא בדבר היעדר אישיות משפטית של הנתבעת מס. 2 והיותה
- 19 חלק ממשרדי המדינה. לא שמעת כל טיעון/הוכחה נגדיים, ואשר על-כן אני מוחקת את התביעה
- 20 נגדה, כבר עתה.
- 21
- 22 **ה. עובדות רלבנטיות לענין החבות**
- 23
- 24 צינור הגז הונח ביוזמת הנתבע מס. 1, ובסיוע הנתבעים 3, 4, 5.
- 25 ההנחה בוצעה מאסדת קידוח הנמצאת מחוץ לתחום המים הטריטוריאליים של המדינה, לכיוון
- 26 דרום הארץ, צפונה וחוף הים.
- 27
- 28 מערכת ההולכה של הגז הטבעי בארץ מורכבת ממספר חלקים:
- 29
- 30 **צינור רוחבי** המחבר בין באר הגז לעיל מול חופי אשקלון לבין אשדוד שנמצא צפונית מערבית לבאר.
- 31 (צינור רוחבי).
- 32 **צינור אורכי** שעובר לאורך חופי ישראל מאשדוד צפונה עד לחוף דור, שהונח החל משנת 2004,
- 33 ולאחר שהנחת הצינור הרוחבי הסתיימה. (צינור אורכי).
- 34 **צינור רוחבי נוסף** שמוליך את הגז ממצריים לעבר אשקלון.
- 35

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 2375-07

08 יולי 2014

1 האמור בכתב התביעה מתייחס רק לצינור האורכי, כהגדרתו לעיל. (ר' סעיף 27 לכתב התביעה),
 2 שהעבודות בגינו החלו בשנת 2004 (תצהיר דייסי נ/44).
 3 תחילתו של פרויקט הקמת הצינור החלה בשנת 2002 (ר' תצהיר דייסי, נ/44).
 4 המטרה להנחת צינור הגז והמעבר למערכת גז, נובעת מתוכנית של המדינה לפיה יש מקום לעבור
 5 להפקת אנרגיה באמצעות צינור גז (להבדיל ממזוט או מסולר) ממספר סיבות, ביניהן:
 6 חיסכון בעלויות אנרגיה; גיוון מקורות האנרגיה ואי תלות המדינה בגורמים זרים; הקטנת רמת
 7 הפליטה של מזהמים; ובשלבם מאוחרים יותר הספקת גז טבעי לבתי מגורים ולאזורי מסחר. (ר'
 8 עמ. 1 לסיכומי המדינה).
 9
 10 במסגרת הכנת פרויקט הנחת צינור הגז נערכו ישיבות שונות (ר' למשל ת/21), בהן הועלתה עמדת
 11 הדייגים (השתתף בישיבה מר אורן סניו, מנהל תחום דיג ימי במשרד החקלאות).
 12 מר דוד כהן, הממונה על המחוז הסביר, שהזמין את נציג הדייגים מכיוון שהתקבל אצלו מכתב
 13 התנגדות. מר אורן סניו ציין, כי הדייגים מבקשים שהצינור יוטמן בעומק של 1 מטר, וכי בתחום
 14 הנחת הצינור, יש שטחי דייג והיעדר אפשרות שימוש בהם, יפגע בדייגים. מר דייסי ציין באותה
 15 ישיבה, כי למשרד החקלאות (שאחראי על הדייגים) אין התנגדות להנחת הקו במתווה שלו.
 16
 17 לענין הטמנת הצינור, נערך מסמך סביבתי, הוא התייחס גם לנושא עומק ההטמנה. "הטמנה של
 18 צינורות סמוך לקו החוף נעשית בדרך כלל על-ידי חפירת תעלה בעזרת מחפר, ואו סילוני מים"
 19 (עמ. 19).
 20 סעיף 2.3.3 מתאר את טכניקת ההטמנה, תוך שהוא מציין כי עליה להיות בעומק של כ- 1 מטר.
 21 אותו סעיף מציין כי: "כיסוי הצינור נעשה בדרך כלל באופן עצמאי כתוצאה מזרמים ימיים ומסחף
 22 טבעי של חולות".
 23 התסקיר הסביבתי והכתוב בו לא הוטמעו בהוראות התמאוו"ת לעיל, שמהוות בעצם דין, ועל פניו
 24 מצוין שהוא מסמך נלווה.
 25
 26 שתי תוכניות מתאר ארצית מתייחסות לנשוא התביעה.
 27 הראשונה היא: תמ"א 2/א/37 שמתייחסת למערכת ההולכה בים;
 28 השניה: תמ"א 1/2/א/37 שמתייחסת לחיבור אסדת הקידוח לתחנת הקבלה באשדוד.
 29
 30 בתוכניות יש התייחסות מפורטת לעצם הטמנת צינור הגז וגם לעומק ההטמנה שלו, במקומות
 31 ובעומקים השונים:
 32 תמ"א 2/א/37 קובעת בסעיף 14.5 כי על הצינור המונח בין קו החוף לשדה התעופה שדה דב להיות
 33 בעובי מסויים, ומוטמן בעומק של שני מטר.
 34 סעיף 14.6 מתייחס לצנרת ימית המונחת בשטחי אש, וקובע חובת הטמנה בעומק של 3 מטר לפחות.
 35 סעיף 14.8.2 קובע חובת הטמנה באזורים המועדים "לגלישת" קרקע, אם כי אינו קובע את עומק
 36 ההטמנה.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 2375-07

08 יולי 2014

- 1 סעיף 15.2.4 קובע כי "באזור בו תוואי הצנרת עובר בעומק מים הנמוך מ-60 מטר, יוטמן הצינור".
 2 גם כאן לא כתוב מה אמור להיות עומק ההטמנה.
 3 התנ"א – מודעת לתסקיר הסביבי ומציינת (ת/19, עמ. 3) שהוא נלווה למסמכי התוכנית, אבל אינו
 4 חלק מהם.
 5
 6 תמ"א 1/2/א/37 (1) כשהיא דנה בהטמנה קרוב לשטחי אש (שנמצאים במתחם הדייג הכללי של
 7 התובעים) קובעת הוראות הטמנה בשטחים בטחוניים ובאזורי גלישת קרקע.
 8
 9 מהי סיבת ההטמנה של הצינור?
 10
 11 מהראיות עלה כי קיימת אפשרות של סיבה עיקרית וסיבה משנית לנושא ההטמנה :
 12 - העיקרית - חשש מסערות, ולכן עומק מים הנמוך מ-60 מ' מחייב הטמנתו של הצינור
 13 מתחת לקרקעית הים.
 14 - המשנית - המסמך הסביבתי מתייחס לפגיעה אפשרית במכמורתנים, ומציין כי הטמנה של 1
 15 מטר תמנע מהם פגיעה כזו. אין המלצה איך לבצע בפועל את ההטמנה, וההמלצה היחידה
 16 שקיימת היא המלצה להימנע מהשלכת חפצים לים.
 17
 18 מסקנת ביניים – לצורך הכנת התמאוו"ת לעיל נערכו ישיבות שבהן הובא לידיעת הנוכחים התנגדות
 19 הדייגים ובקשתם וכן הוכן תסקיר סביבתי.
 20 בסיומו של יום, ובהיותם ערים גם לפגיעה אפשרית בדייגים, נושא עומק ההטמנה לא הוכנס כחלק
 21 מהתמ"א למים נמוכים פחות מ-60 מ' מהחוף.
 22
 23 במסגרת הראיות הוגשו הודעות לימאים שהוצאו ע"י רשות הספנות. היתה מחלוקת בין הצדדים
 24 האם המדובר בהמלצות או באיסורים. לגופו של ענין אין זה משנה ;
 25 ההודעות מציינות מכשולים בים שיש להימנע מהם. אם מאן דהוא מסתכן ונפגע פיסית או כספית, -
 26 אין לאמר שלא ידע אודותם, אלא שהסתכן מרצון.
 27 אם הוא אינו מסתכן, חוזרת השאלה, האם היתה למדינה רשות לגרוע אזורי דיג בשטחי הנחת צינור
 28 הגז, ומסביבתו הקרובה.
 29
 30 אציין בנוסף, כי לא הובהר דיו, אם ההודעות חפפו את השטח של %11.43 שנגרע לפי חו"ד מומחה
 31 התובעים, משטח הדייג שלהם, או שחלקן חרג מזה.
 32
 33 העיד מר אזולאי (עמ. 114) כי היה קיים פחד להתקרב לצינור, דבר שמפחית כמובן "באופן
 34 וולונטרי" את שטחי הדיג.
 35 ומדוע הפחד?
 36

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 2375-07

08 יולי 2014

- 1 "שרימפסיס צריך לחפור בקרקע כדי להוציא אותם. אנחנו לא יכולים לחפור בקרקע, כי אנחנו
2 מפחדים להתקרב לצינור". (ר' גם עדות משה רבה, נספח ב' לתצהיר איתן).
- 3
- 4 כאמור, מר פיזנטי, מומחה התובעים, מודע לסוגיה זו ובחווה"ד שלו (ת/1 עמ. 19) הוא קובע כי קיים
5 הפסד שטחים, הפסד אותו הוא מייחס להנחת הצינור שמפחית 11.43%, מהשטח שבו יכלו הדייגים
6 לדוג לפני כן.
7 לעמדתו (וע"כ להלן) זה משפיע על גובה הפדיון.
- 8
- 9 הוא לא היה ער, כמובן, לעדויות חלק מהדייגים בעת המשפט, שכדי להשיג פרנסה, הם נכנסים
10 (בתיאום כמובן) לשטחי אש, וגם מעלים בחכתם כל דג שנכנס לתוכה, לרבות דגים צעירים
11 שלכידתם עשויה להשפיע על היקף השלל בעתיד.
- 12
- 13 לצורך הדיון בחבות בלבד בתחולת הדין המתאים (ולא לענין הנזק), אני נכונה לצאת מנקודת
14 ההנחה, שהקמת צינור הגז הימי תוך איסור שיט מסביב לבאר הגז ובתוואי הצינור ומצדדיו, וכן
15 העובדה שהצינור לא כוסה בחלק רלבנטי כזה או אחר, גרמה להפחתת שטח הדיג של התובעים ב –
16 11.43%.
- 17
- 18 **ו. הדין**
- 19
- 20 התובעים מפנים למספר חוקים, שלעמדתם יכולים להיות רלבנטיים.
21 נבחן אותם.
- 22 שני חוקי יסוד נטען שהם יכולים להיות רלבנטיים לעניננו:
23 **החוק הראשון הוא: חוק יסוד כבוד האדם וחירותו**
24 הוא קובע בסעיף 3:
25
- 26 "אין פוגעים בקניינו של אדם".
- 27
- 28 וסעיף 8 שם:
- 29
- 30 "אין פוגעים בזכויות שלפי חוק-יסוד זה אלא בחוק ההולם את ערכיה של מדינת
31 ישראל, שנועד לתכלית ראויה, ובמידה שאינה עולה על הנדרש, או לפי חוק כאמור
32 מכוח הסמכה מפורשת בו".
- 33
- 34 והשאלה הראשונה שתישאל היא: האם רשיון דיג מקנה זכויות קניין לדייג.
35 השאלה השניה שתישאל – איזה חוק פגע בזכות הקניין הנטענת.
36
- 37 **החוק השני – חוק יסוד חופש העיסוק.**

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 2375-07
08 יולי 2014

1

2

סעיף 3 לחוק יסוד חופש העיסוק קובע כי :

3

4

"כל אזרח אזרח או תושב של המדינה זכאי לעסוק בכל עיסוק, מקצוע או משלח יד".

5

6

7

סעיף 4 לחוק קובע כי :

8

9

"אין פוגעים בחופש העיסוק אלא בחוק ההולם את ערכיה של מדינת ישראל, שנועד לתכלית ראויה, ובמידה שאינה עולה על הנדרש, או לפי חוק כאמור מכוח הסמכה מפורשת בו".

10

11

12

סעיף 5 לחוק קובע כי :

13

14

"כל רשות מרשויות השלטון חייבת לכבד את חופש העיסוק של כל אזרח או תושב.

15

16

חוק זה יעלה לדיון את השאלה האם צמצום אזורי השיט משמעו פגיעה בחופש העיסוק של הדייגים, וכן את השאלה, האם הפגיעה נעשתה בחוק ובצורה מידתית.

17

18

ונחל בשאלה הראשונה: מה משמעות רשיון הדיג, והאם הוא יוצר זכות קניינית?

19

20

גורס ב"כ התובעים כי :

21

22

"רשיון הדיג המתחדש מזה שנים, מקנה לתובעים את זכותם הקניינית ולפיכך הלכה למעשה, מהווה זכות חוקתית של התובעים, בין אם קניינית, ובין אם רכושית-אובליגטורית, שמוגנת בסעיף 3 לחוק יסוד : כבוד האדם וחירותו, בהתאם לחופשה העיסוק".

23

24

איני רואה עמו עין בעין את המצב החוקי.

25

26

רשיון הדיג הינו רשיון אישי רגולטורי, שמוצא ע"י הרשות המוסמכת, מידי שנה.

27

28

הרשות יכולה להתנות בו תנאים, וגם יכולה שלא לחדשו, בין מסיבות אישיות של המבקש, ובין מסיבה של תכנון אזורי הדיג, מספר הדייגים ומקצועותיהם.

29

30

אם ננסה להגדיר זכות רכושית, אזי המדובר בזכות בעלת ערך כלכלי עובר לסוחר, ובעל הרכוש יכול להעבירה /או למוכרה /או להשכירה לאחר, בתמורה (שלא לדבר על נתינתה במתנה). מכיוון

31

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 2375-07

08 יולי 2014

- 1 שהגדרה בסיסית זו אינה מתאימה לאופיו ומהותו של רשיון הדיג, כפי שתואר לעיל, מכאן שרשיון
2 הדיג אינו זכות רכושית.
- 3
- 4 ונעבור לשאלה הנוספת:
- 5 האם החזקת רשיון דיג, מקנה לבעליו זכויות קנייניות או מעין קנייניות?
6
- 7 אם ניישם האמור לעיל לנושא של רשיון הדיג, נגיע, עפ"י הדין והראיות שהוצגו בפני, למסקנות
8 הבאות:
- 9
- 10 מי הים, קרקעיתו ואוויר הים שמעליהם, - הינם מקרקעי המדינה.
11 בהעניקה רשיון דיג, מעניקה המדינה זכות שימוש בים.
12 האם ברמת העקרון זכות זו הינה הדירה? - כן.
13 האם ברמת העקרון זכות זו הינה מוגבלת - כן.
14 האם ברמת העקרון זכות זו יכולה להיות בכפוף לתנאים - כן.
15 האם מקבל הזכות רשאי להעבירה לאחר - לא הזכות הינה אישית, ומוגבלת בזמן.
16 האם ניתן לרשום זיקת הנאה בזכות השימוש רב השנים?
17 התשובה היא לא. המדובר במקרקעי לאום ובקניין המדינה והחוק אינו מאפשר זאת (סעיף 94 לחוק
18 המקרקעין וסעיף 113(ג)).
- 19
- 20 בסיכומי חלק מהצדדים עלתה השוואה לנהגי מוניות.
21 זו אכן השוואה נכונה שמפשטת את התשובה גם למקרה שלנו:
22 לנהגי מוניות הוענקה זכות בצורה של מספר ירוק, להסיע נוסעים ברחבי המדינה.
23 האם הם יכולים לבוא בטענה למדינה או למי מטעמה, במידה והמדינה, מסיבות של טובת הציבור,
24 סגרה כביש מסויים בכלל או לעיתים, שהמדובר בפגיעה בזכות קניינית שלהם לנהוג דווקא בכביש
25 כזה ולא אחר? או במספר כבישים?
26 ועדיין לא דנו בסוגיית המידתיות.
27 ונדגים במקרה נוסף:
- 28 בעל בית מרקחת שקיבל רשיון להפעיל בית מרקחת על אדמת המדינה,
29 האם הוא יוכל לבוא בטענות כלפיה על פגיעה בזכות קניינית שלו, אם המדינה צמצמה את דרכי
30 הגישה לבית המרקחת שלו?
31 כל שהוא יכול לבדוק, במידה והמדובר בזכות קניינית הוא, האם חסימה זו היתה מידתית, נעשתה
32 בחוק, ולתועלת איזה מטרה נעשתה.
33
- 34 המדינה הינה בעלת זכויות במשאב ציבורי - מי הים התיכון.
35 בתחום המים הטריטוריאליים היא רשאית לעשות בו שימוש ראוי וחיוני, לטובת כלל הציבור, הגם
36 שהדבר כרוך בהטלת מגבלות מסויימות על דייגי ספינות המכמורת.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 2375-07

08 יולי 2014

1
 2 בטיעונים המתיחסים לשני חוקי היסוד, לא קראתי את הטיעון כי לא קיים חוק שמגביל את הפגיעה
 3 הקניינית או גם את חופש העיסוק. הטיעונים היו רק לגבי הטענה שהמדובר בחוסר מידתיות. אני
 4 נכונה לצאת, לצורך הדיון, כי הכוונה יכולה להיות לתמ"א שמעמדה כמעמד דין.
 5
 6 וע"כ אומר -
 7 התמא"ות מייצגות תוכנית לאומית, המהווה שינוי גישה לגבי שימוש בחשמל או בגז. שינוי הגישה
 8 אמור להשפיע על התנהלות המדינה וגם על התנהלות הפרט (בעתיד).
 9 המדינה רואה בכך תוכנית לתועלת הציבור, ולמטרה זו גרעה לפי חו"ד המומחה 11.43% מסה"כ
 10 שטחי הדיג בהם יכולים היו דייגי המכמורת לדוג.
 11 האם אין זו גריעה מידתית? – התשובה חיובית.
 12 האם למחזיקי רשיון הדיג יש זכות איזושהיא "לקבל" את מלוא השטחים בים, שהינם מקרקעין
 13 של המדינה, רק מכיון שדגו שם בשנה קודמת או לפני? – התשובה שלילית.
 14 ואפילו בהנחה שיש להם זכות כזו (ואיני סבורה כך) האם גריעה של שטח בגודל כזה, פוגעת
 15 בפרנסתם, או בזכותם העקרונית לדוג בתנאים? (כפי שהרגולטור רשאי להתנות);
 16 ואפילו יש בגריעה זו פגיעה כלכלית, - האם פגיעה מעין זו הינה פגיעה לא מידתית ולמטרה שאינה
 17 ראויה?
 18 (ע"כ בראש הפרק הדין בנוקים).
 19
 20 התשובות לסימני השאלה הללו ברורות.
 21
 22 כפי שנהגי מוניות לא יכולים לרשום זיקת הנאה מחמת שימוש רב שנים, בכבישי המדינה, לטובתם,
 23 כך גם הדייגים. הם יכולים לדוג בתחום המים הטריטוריאליים, אבל אין להם זכות "למסלול
 24 מסויים" ולקילומטראג' נתון, אפשרות הדיג עצמה מוסדרת באמצעות רשיון חד שנתי.
 25
 26 יש להעיר כי מהראיות עלה כי מספר ספינות הדיג ומספר הדייגים המורשים, משתנה עקב שינויי
 27 עיתים: פרישה ממקצוע, אי קבלת רשיון ועוד.
 28
 29 מכאן – שהתשובה לשאלה הראשונה שהוצגה, היא כי אין לדייגים זכות חוקתית, ומכאן שלא ניתן
 30 לבסס זיקה לשטח מכח חוק היסוד.
 31
 32 **ונעבור לשאלה השניה – מכח חוק יסוד: חופש העיסוק - האם לדייגים זכות לפרנסה?**
 33
 34 אין מחלוקת שהדייגים נכללים במסגרת כל אזרח ותושב של המדינה והם זכאים לחופש העיסוק.
 35 השאלה היא האם גריעה של 11.43% מאפשרויות העיסוק שלהם, מאיינת את חופש העיסוק שלהם?
 36

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 2375-07

08 יולי 2014

- 1 השאלה היתה יכולה לעלות במלוא חומרתה, אילו היינו מגיעים למסקנה שהם לא יכולים בכלל (או
2 למיזער) לעסוק בעיסוקם – הדיג.
3 אבל למרות הגריעה של 11.43% משטח הדיג (אליבא המומחה שלהם) הם יכולים לעסוק בדיג;
4 ולפי הראיות שהובאו בפני (וע"כ בנפרד) הם גם מתפרנסים מהמשך עבודתם זה, והפדיון של חלק
5 מהם – אפילו עלה.
6 מכאן –
7 - האם גריעה של 11.43% מזכות זו הינה בלתי מידתית?
8 - והאם גריעה מעין זו לטובת הנחת צינור גז, שאמור לשנות את שיטת אספקת הדלק,
9 להופכה חופשית יותר ובמהלך הזמן אולי גם זולה יותר, - אינה מטרה ראויה לתועלת כלל
10 תושבי מדינת ישראל?
11
12 התשובות ברורות: הגריעה אינה מרובה אלא יחסית ומידתית, והמטרה טובה ולאומית.
13
14 **הקיימת עילת תביעה מכח חוק משק הגז הטבעי תשס"ב – 2002?**
15
16 חוק משק הגז לעיל, יוצא מנקודת ההנחה, כי זכאים לפיצויים, בעלי המקרקעין ובעלי זכות
17 במקרקעין.
18 לטענת ב"כ התובעים, מרשיו הינם בעלי זכויות שימוש במשאב היס, בהסתמך על רשיונות הדיג,
19 ומכאן שהם זכאים לתבוע לפי חוק זה. הן להחזרת מצב הקרקע לקדמותו, כלומר -כיסוי הצינור
20 במקום שהוא בולט, והן לפיצויים.
21
22 עפ"י החוק, אכן במידה ונעשתה פעילות בקרקע, יש להחזיר הקרקע למצב הקודם, כדי למנוע נזקים
23 לעוברים או העובדים בים.
24 ב"כ התובעים הפנה את ביהמ"ש לסעיפים 49 ו-53 לחוק משק הגז.
25 בסעיף 53 לחוק הגז הטבעי מסדיר מתן הפיצויים.
26 קובע הסעיף:
27
28 **"(א) בעל רשיון המשתמש בסמכות ומבצע פעולות לפי סעיף 49, יימנע עד כמה
29 שהדבר ניתן מגרימת נזק, ויחזיר את המקרקעין, ככל האפשר, למצב שהיו בו
30 אילולא נעשה שימוש בהם.**
31
32 **(ב) נגרם נזק כתוצאה מביצוע הפעולות, ישלם בעל הרשיון, לפי דרישת הניזוק,
33 פיצויים על נזק שנגרם".**
34
35
36
37

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 2375-07

08 יולי 2014

1 אבל לפני שנעבור לסעיף 49, נבדוק גם את הסעיפים 50, ו-51 מהם ניתן ללמוד למי זכויות התביעה
2 לפיצויים ובכלל:

3
4 קובע סעיף 50 בזון הלשון:

5
6 "א) לא יכנס בעל רישיון למקרקעין בכוונה לעשות שימוש בסמכויות לפי סעיף 49,
7 אלא לאחר שמסר לבעל המקרקעין הודעה על הכוונה לעשות כן, ועל העיתוי
8 המתוכנן לכך וחלפו 15 ימים מיום מסירת ההודעה.
9 (ב) לא ניתן למצוא את בעל המקרקעין, יפרסם בעל הרישיון את ההודעה; פורסמה
10 ההודעה חזקה שבעל המקרקעין קיבל אותה; המנהל יקבע בכללים את דרך פרסום
11 ההודעה;
12 (ג) בעל מקרקעין המתנגד לביצוע הפעולות לפי סעיף 49 רשאי לפנות למנהל בתוך
13 15..."

14
15 שאר הסעיפים הקטנים דנים מתי תימסר הודעה לרשות המקומית שבתחומה נמצאים המקרקעין,
16 וסעיף 51 קובע את אפשרות הערר על הרשאת המנהל לבצע את העבודות.

17
18 צא ואמור – לא בעלי רשיונות הדיג, הם אלה שצפה המחוקק ואיפשר להם לקבל פיצויים וגם/או
19 לפנות לבית המשפט בהקשר לעבודות שנערכו במקרקעין. הוא ראה לנגד עיניו את בעלי זכויות
20 הבעלות במקרקעין, ואלה אינם התובעים.
21 אשר על כן מכח חוקי היסוד ומכח חוק משק הגז הטבעי אין לתובעים כל עילת תביעה.

22
23 **זכות התובעים מכח הוראות דין כלליות**

24
25 **תמצית הטעון**

26
27 גורס ב"כ התובעים כי הנתבעים 1 ו-3 התרשלו בתכנון הפרויקט, גרמו נזקים לא מידתיים לתובעים
28 כלפיהם חבו חובת זהירות, לא יישמו את התמאוו"ת השונות וכן לא את הנספח הסביבתי, ולא
29 איפשרו לתובעים להשמיע את טענותיהם כלפי הנחת הצינור, פרסמו הודעות לא מוצדקות לימאים
30 בדבר איסור דיג. כמו כן התרשלו בביצוע לפי התוכניות, בפיקוח, ולכך מצטרפת גם רשלנות
31 הנתבעים 4 ו-5.

32 הרשלנות והפרת החובה החקוקה באים לידי ביטוי בכך:
33 שהצינור היה חשוף לא מוטמן, ו/או מכוסה בניגוד לתוכניות ולדין;
34 נותרו מכשולים על קרקעית הים;
35 עצם הטלת איסור הדיג באזור הצינור, מעידים על הכשל של הנתבעים בין התכנון לביצוע, והדבר
36 מדבר בעד עצמו.

37

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 2375-07

08 יולי 2014

1 ז. דיין

2

3 צינור הגז כשלעצמו מהווה מכשול בים, בין אם הוא מוטמן ובין אם לאו. (שוורץ עמ. 329). כיסוי

4 הצינור והטמנתו נועדו להבטיח גם את עמידות הצינור ושרידותו (פיינשטיין עמ. 242). הדרך בה

5 נקטו לצורך כיסוי הצינור נעשתה בחלקים מסויימים ע"י הטמנה בפועל ובחלקים אחרים באמצעות

6 כיסוי טבעי: חולות וזרמי הים (שמיל 268 וכן ס' 17 לתצהיר גב' איתן). גם המסמך הסביבתי מציין

7 דרך זו (סעיף 2.3.3 לנספח 5) כדרך הטמנה.

8 בנסיבות כאלה, דיג מכמורת מעל הצינור עלול לפגוע גם ברשתות הדייגים המושלכות לקרקעית

9 הים, וכתוצאה מכך בדייגים ובצינור, שעלול לגרום להתהפכות כלי השיט ולהתלקחות. (סעיף 7

10 לתצהיר שוורץ).

11 מהעדויות עצמן, עלה שהתובעים בעצמם לא בטוחים כיצד הוטמן הצינור. (זרמטי עמ. 109, שרוט

12 בעמ. 135). חלקם בכלל התלונן על חוס המים לידו, דבר שמפריע להם להתקרב אליו ומצמצם את

13 שטחי הדיג שלהם.

14 למרות שלא סברתי שהתקרבות לצינור מועילה לשני הצדדים, התרתי, בשלב מאוחר יחסית, בדיקה

15 של נושא חוס המים באמצעות מומחה לדבר. הבדיקה לא העלתה חוס מיוחד.

16

17 עמדת הדייגים נשמעה. הם זומנו לשיבה בה עלתה סוגיית איסור הדייג מעל הצינור (עמ. 256)

18 וקביעה של התוואי הימי נעשתה בשיתוף עם אגף נתיבי דייג המכמורת. (נספח ג' לתצהיר איתן),

19 שאמור לייצג את האינטרסים שלהם.

20 מעיון במפת נתיבי דייג המכמורת שצורפה למסמך הסביבתי עולה כי רק חלק קטן משטחי הדיג

21 נמצא בתוואי הצינור או בסמוך אליו, וכבר ציינתי כי קיימת הערכה של מומחה התובעים פיונטי כי

22 המדובר ב-11.43%.

23

24 בארץ אין תקן שמורה דווקא על הטמנת צינור (פיינשטיין עמ. 242) מעין זה; עומקי ההטמנה נבחנו

25 לאור התקן ההולנדי. (שם). התוכנית גם לא קבעה שכל הצינור יוטמן, אלא יש אזורים בהם נקבע

26 במפורש שהוא לא יוטמן, (סעיף 15.2.4 לתוכנית) כמו בחציית קווי תשתית. כתוצאה מכך נכתב

27 בתוכנית לעיל כי ההטמנה תבצע רק בעומק מים נמוך מ-60 מ'.

28 המסמך הסביבתי עצמו שעסק בהטמנה זה, לא הפך לחלק מהתמאוו"ת, אלא היה אבן דרך לצורך

29 עריכתן והשיקולים שיש לקחת בחשבון לענין זה.

30 העובדה שלא התקבלה מלוא עמדת הדייגים, אינה מעידה על כך שהדבר לא נשקל ולא נלקח

31 בחשבון, ולכן איני סבורה שחל כאן הכלל שהדבר מדבר בעד עצמו.

32

33 המדינה ערכה סקר, קיימה ישיבות נועצה במומחים והפעילה שיקול דעת היכן להניח את צינור

34 הנפט ואת האסדה.

35 התוואי נבחר תוך מה שנראה כאיזון בין כלל האינטרסים השונים, לרבות שיקולי ביטחון, קיום

36 מסלולי שיט וקיום נמלים.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 2375-07

08 יולי 2014

1 היה כמובן צריך גם להתחשב בשרידות הצינור, כך שימוקם במקום שבו ניתן יהיה לתחזק אותו
 2 בסבירות, וכן במקום שבו לא תהיה פגיעה גדולה לאירווייה ומיקומו ימזער את הפגיעה בערכי טבע,
 3 נוף ובתי גידול.
 4
 5 לכן הגעתי למסקנה כי הנתבעים לא הפרו חובת זהירות כלפי התובעים, ולא התרשלו כלפיהם
 6 בבחירת מקום הנחת הצינור וביצוע ההנחה.
 7 הם ידעו על קיומם, שמעו את עמדתם, הפגיעה היתה מידתית ואפשרית עפ"י הדין, כשלעומתה
 8 מתיצבים האינטרסים הלאומיים של הנחת צינור גז.
 9
 10 לא ברור לי איזו עילה חוזית הופרה?
 11 התובעים לא היו צד לכל חוזה עם מי מהנתבעים, כך שאינם יכולים לטעון להפרת חוזה.
 12
 13 באותה מידה לא ברור לי גם –מה המשמעות הנטענת של גרם הפרת חוזה.
 14 איש מהנתבעים לא גרס זאת כלפי משנהו; כאמור לתובעים לא היתה זכות שבדין לקבל רשיון כל
 15 שנה, ולכן עקרונית זכות כזו לא הופרה. גם לא עלה מהראיות כי כתוצאה מהנחת הצינור הפסיקו
 16 בכלל ליתן רשיונות דיג.
 17
 18 ניתן היה לסיים את ההתדיינות כבר בשלב זה ולהגיע למסקנה כי לתובעים לא קמה כל עילת תביעה
 19 כנגד מי מהנתבעים.
 20
 21 אבל לצורך שלימות התמונה אתיחס גם לשאלת גובה הנזק.

ח. גובה הנזק

22
 23
 24
 25 לצורך כימות הנזק, הוגשה מטעם התובעים חוה"ד של מר פיזנטי (ת/1).
 26 מר פיזנטי הינו בוגר מדעי הביולוגיה, בעל תואר שני באוקיאנוגרפיה; היה קברניט בעברו ועבד
 27 באגף לדיג במשרד החקלאות בין השנים 1964-2000; הוא החל לעבוד ביחידה לממשק כטכנאי,
 28 ועסק במחקר על השפעת צבעי הגנת אניות על צמדת ים. התמחה באקולוגיה של הדיג ובעריכת
 29 סקרים. המשיך כחוקר בתחומים שונים ובמסגרת תפקידו הממשלתי היה אחראי על תחום הדיג
 30 במדינה. זה כלל גם השתתפות בהליכי חקיקה, רישוי סטטיסטיקה, ניהול ממשק דיג, אישור
 31 מענקים לדייגים, אישור יבוא דגים, ציוד דיג ועוד.
 32
 33 לא קראתי בפרטי הכשרתו שהוא כלכלן או רו"ח, מקצועות שבדרי"כ הם אלה שיכולים לעזור
 34 לעריכת חישובים בגין הפסדים כספיים.
 35
 36

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 2375-07

08 יולי 2014

1 מר פיזנטי ערך חישובים לענין הפדיון מהדיג ופגיעה בו, לפי המתודולוגיה הבאה :

2

3 שנת 2004 נלקחה כשנת מדגם ; לפיו חישוביו (ר' חו"ד) הגיע ההפסד בפדיון לסכום של 4.718 מליון

4 ₪. את התחשיב הזה התאים ליוני 2007 (המועד הוא עובר להגשת התביעה).

5

6 סה"כ ההפסד לעבר ולעתיד לפי חוה"ד שלו עומד על סכום של 34.09 מליון ₪, מהראיות עלה

7 שהמדובר בהפסד ל-9 שנים. מדוע הוגשה התביעה בגין 9 שנים, - לא הוברר. (אגב, עריכת תחשיב

8 לפי דרכו של המומחה לא מתאימה "חשבונאית" לתקופה זו).

9 אני ערה להפחתת סכום התביעה עקב מחיקת שלושה תובעים, ולמען האמת, לא הצלחתי לרדת

10 לעומקו של תחשיב ההפחתה, והדבר גם לא הוסבר.

11

12 נזקי הפסד הפדיון חושבו למכלול צי המכמורת במדינת ישראל.

13

14 מהחישוב הנ"ל לא הופחתו הוצאות תחזוקה ואחרות, כדי להגיע לרווח הנובע מהפעילות הימית.

15

16 במלים אחרות – המומחה מר פיזנטי לא התחשב במספר התובעים (שהופחת) לא התחשב במספר

17 הכולל של צי המכמורת הידוע בעת שמיעת הראיות למשל, לא ייחס נזק פרטני לכל תובע ותובע, וגם

18 לא התיימר לעשות כן. (עמ. 13). מהראיות עלה, שיכולות להיות סיבות נוספות לירידה בפדיון, כמו:

19 ים מזוהם, נדידת דגים, דיג יתר, כניסת פולשים, הקמת סכר אסואן (עמ. 106) כל אלה דברים

20 שמומחה התובעים היה מודע להם, אבל הם לא נלקחו בחשבון כמפחיתים את גובה הפדיון. (106).

21

22 מהראיות עלה כי לא היו רק הפסד שלל דגים, אלא היה גם "רווח" בשלל הדגים.

23 גם זאת לא לקח המומחה בחשבון.

24 לא הוברר לי אם המומחה ביקש מהתובעים, לפני עריכת חוות הדעת שלו, את הדיווחים שלהם למס

25 הכנסה אודות הכנסותיהם בשנים הרלבנטיות. ברור אבל, שהוא לא הסתמך על כך.

26

27 מעט מהתובעים הציגו טופסי דיווח למס הכנסה. אין מחלוקת שמטפסים אלה שנעשו בזמן אמת,

28 ניתן ללמוד על הפסד או רווח.

29 תובע מס. 12 בן ציון כנען (ת/7) וגיוני סאבא (תובע 23 – ת/14) צרפו לתצהיריהם נתונים כספיים על

30 פעילותם.

31 בן ציון כנען העיד (כעמ. 142) כי מאז שנת 2000 חלה עליה בהכנסותיו; ומאז שנת 2006 הרווחים

32 שלו עלו והם הרבה יותר גדולים מאשר אלה שהיו בשנים שלפני הנחת הצינור (עמ. 142).

33

34 גיוני סאבא העיד שמאז שנת 2005 היה לו עסק נוסף שפעל במקביל לנושא הדיג. וכי בחודש דצמבר

35 2010 ספינת הדיג שלו טבעה ולא פעלה במשך שנה.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 2375-07

08 יולי 2014

- 1 מהדוחות הכספיים שצורפו לתצהירו עלה כי הפדיון הממוצע בשנים שלאחר הנחת הצינור היה גבוה
2 בלמעלה מ-100% מהיקף הכנסות הדיג הממוצע בשנים שלפני כן.
3
4 התובע שרוט – הסתמך על דוח פיזנטי ולא צירף דוחות כספיים. יחד עם זאת מהמסמך נ/22
5 שמתיחס לשנים 1999-2000 עלה כי ממוצע הפדיון שלו לאחר הנחת הצינור היה גבוה ממוצע הפדיון
6 בשנים שלפני הנחת הצינור (עמ. 141), וזאת כשלא חל גידול בתפעול הדיג במובן של דלק ושכר
7 עובדים, אם כי מחיר הדלק עלה.
8
9 קיימים נתונים של אגף הדיג לשנים הללו, אודות שלל הדגים שנדוג.
10 יתכן שיש מקום לביקורת על דרך איסוף הנתונים הללו, אבל, אין די בכך כדי להתעלם מהם, או
11 לנסות ולהפריכם, בעובדות ולא רק בחו"ד תיאורטית של מומחה. נתונים אלה לא מראים הפסד
12 של מצטבר, אלא שיש עליות ומורדות.
13
14 מנתונים אלה שלא נבדקו ע"י פיזנטי (עמ. 22-19) עלה כי הפדיון של צי המכמורתנים גם עלה.
15 משהובא נתון זה לידיעתו, ציין כי כוונתו היתה שסגירת השטחים מנעה מהתובעים למקסם את
16 פוטנציאל הדיג שלהם (דבר שלא נאמר בתביעה).
17
18 מעדותו גם עלה שהוא אינו יכול לאמר שהצינור היה הגורם לירידה בשלל (עמ. 25) אלא לירידה
19 בפדיון; כן העיד כי צמצום שטחים יכול להביא לעליה בשלל הדיג כי אוכלוסיית הדגים תשוקם
20 (עמ. 30, עמדה זו מתאימה לדו"ח המסכם ת/16).
21
22 מומחה הנתבעים פרופ אבולסון, שהינו מומחה לביולוגיה ימית, תמך בדעה שצמצום שטחים יכול
23 דווקא להביא לעליה בשלל הדגים.
24 גם אליבא דדעתו של פיזנטי, ירידה בשלל לא תמיד מביאה לירידה בפדיון;
25 ייתכנו מקרים בהם ירידה בשלל הדגים תהיה, אבל ההכנסות יעלו. (עמ. 26-23, 105).
26 בפועל, כפי שצינתי לעיל, הכנסות של לפחות חלק מהתובעים, - אכן עלו.
27 אני מוכנה לקחת בחשבון כי עלה חלק מהכנסות התובעים גם כתוצאה ממאמץ יתר.
28 קרי: התובעים השקיעו יותר זמן ומאמץ כדי לדוג את שלל הדגים ולהגיע למיכסת העבר או מעבר
29 לה.
30
31 המומחה העריך את מאמץ היתר, בגובה של 2.09% מהפדיון, וצירף אחוז זה, בין היתר, לסה"כ
32 ההפסד מהפדיון שהעניק לתובעים בגובה של 13.84% (ר' עמ. 19 לחוה"ד).
33
34 התחשיב כפי שהוא עשה, התבסס למעשה על מצב אוטופי; שבו יש נקי, כל הדייגים שומרים על
35 החוק אין דיג יתר, אין פולשים, ואין נדידת דגים לאזורים אחרים, מסיבותיהם, אין יבוא דגים (עמ.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 2375-07

08 יולי 2014

- 1 ואין גם הוצאות אחזקה לענין רשתות, סירות וציוד אחר, שיש להוציאן
 2 כתחזוקה שוטפת ולצורך הדיג.
 3
 4 חו"ד מלאה היתה אמורה להקיף גם נתונים אלה, במגמה להגיע להערכה עד כמה שיותר קרובה
 5 לאמת, של נזק כלכלי לתובעים. ודוק: הדייגים דיברו למעשה על רווח נקי שנמנע מהם, ומכאן
 6 שהחישוב של המומחה היה צריך להתבסס על בדיקת הרווח (לאחר הפחתת הוצאות שונות) – הנטו
 7 - ולא על בדיקת השלל בלבד – הברוטו. שהרי מצינו כי לעיתים שלל מועט של דגים, במחירים
 8 טובים, יכול לגרום לרווח גדול יותר, מאשר שלל נכבד ביותר במחירים טובים פחות.
 9 הדיווחים למס הכנסה, היו יכולים לעזור בנקודה זו, אבל ברובם הגדול נשארו עלומים.
 10
 11 מסקנה – המדובר במספר משתנה של אנשים, שמהווים את צי המכמורתנים. לפי הנספח של
 12 המומחה הוא התיחס ל – 27 איש/סירה. בפועל המספר פחות, אבל הנזקים לא ירדו עמו בהתאמה.
 13 חלקם בוודאי הרוויח, לפי מה שעלה בדיונים, חלקם נראה שהפסיד.
 14 קו הגבול בין המרויחים לנפגעים, - לא שורטט.
 15 לא ניתן לצאת מנקודת ההנחה של המומחה פיזנטי ולאמר, שאין זה מתפקידו לקבוע איזה תובע
 16 סבל איזה נזק, אלא די בקביעה כללית שנגרם נזק, והדייגים יחלקו כבר את ההפסד וכספי הפיצויים
 17 לפי מה שהם חושבים לנכון.
 18 בכך לא פתרנו שום סוגיה, והדרא קושיא לדוכתא:
 19 - כמה כסף בפועל מקבל כל אחד?
 20 - האם כל אחד אמור לקבל כספים? גם זה שהרוויח?
 21 - האם בתחשיב הכללי, אין מקום להפחתת נזקי "הצי" כתוצאה משינויי התובעים
 22 ומהעדויות? ובכמה להפחית?
 23
 24 אלה שאלות שנותרו ללא מענה.
 25 ובנוסף -
 26 לרווחים בפדיון, - יכולות להיות מספר סיבות: כמו השקעת מאמץ יתר כדי להגיע לתוצאות העבר.
 27 להפסד – יכולות להיות גם כן סיבות שונות, כמו: סגירת חלק מהשטח, נדידה של דגים, דיג יתר, ים
 28 מזוהם.
 29 גם פרמטרים אלה לא פורטו, ולא נלקחו בחשבון.
 30
 31 אין המדובר בתובענה ייצוגית, שבה עובדות דומות או זהות מייצגות את כל הקבוצה, ולכן הפיצוי
 32 יכול להיות דומה או זהה.
 33 כאן המדובר בתביעה נזיקין, שיש להוכיחה באופן פרטני, וזה לא נעשה.
 34
 35 התרשמתי שלפחות לאחדים מהתובעים אכן נגרם הפסד בפדיון, שאותו הם מתרגמים לנזק.

בית המשפט המחוזי בתל אביב - יפו

ת"א 2375-07

08 יולי 2014

1 התרשמתי גם שחלקם השקיע מאמץ נוסף כדי לשמור על אותה רמת פדיון או להתקרב לאותה רמת
 2 פדיון שהיתה לו בעבר, כדי להתפרנס כראוי.
 3
 4 אבל בכך כאמור לעיל לא די.
 5
 6 אשר על כן גם מטעם של אי הוכחת הנזק כנדרש, בנוסף למה שנאמר לעיל, אין מקום לקבל את
 7 התביעה ואני דוחה אותה.

ט. סעדים נוספים שנתבעו

11 משהגעתי למסקנה שלתובעים אין עילת תביעה לפי איזה מהחוקים שצוטטו ובכלל, מתייתר הדיון
 12 בסעדים נוספים שהתבקשו, למעשה, על סמך חוקים אלה.
 13 התובעים ישלמו בנפרד לכל אחד מהנתבעים 3,4,5 שכ"ט עו"ד בסכום של 40,000 ₪ פלוס מע"מ.
 14 התובעים ישלמו לנתבע 1 ביחד שכ"ט עו"ד בגובה של 40,000 ₪.

16 ניתן היום 8.7.2014, בהיעדר הצדדים.

18 המזכירות תמציא עותק פס"ד זה בהמצאה כדין לב"כ כל הצדדים.

ד"ר דרורה פלפל, שופטת
(בדימ.)

20
21